

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MCXVIII. ad annum MCLXXIX.

Parisiis, 1644

Concilivm Lateranense II. Generale Svb Innocentio II. Svmmo Pontifice.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15588

CONCILIUM ANNO
CHRISTI
1139.
LATERANENSE II.
GENERALE
SVB INNOCENTIO II.
SVMMO PONTIFICE.

HISTORIA EIVSDEM CONCILII.

Bernardus
abbas lib. 2.
de vita san-
cti Bernar-
di cap. 1.

Epist. 116.

HONORIO secundo Callisti successore de-
functo, maior cardinalium pars Grego-
rium sancti Angeli diaconum cardinalem
summum pontificem elegerunt, qui deinde
Innocentius secundus dictus est. Nonnulli
vero Petrum Leonis potentissimi Romano-
rum ciuis filium pseudopontificem crea-
runt: quem Anacletum secundum appellarunt. De utroque san-
ctus Bernardus hæc scribit: Duo itaque, inquit, sunt, de qui-
bus contenditur, quisnam eorum rectius videatur papa. Quo-
rum primo quidem si personas compares, ut neutri sane vel de-
rogare videar vel adulari, dicam quod dici passim reperies,
& neminem arbitror diffiteri, quia videlicet Innocentii nostri
vita vel fama nec æmulum timet, cum alterius nec ab amico
tuta sit. Deinde, si electiones discutias, nostri itidem mox oc-
currit & promotione purior, & ratione probabilior, & prior
tempore. Porro de tempore constat. Reliqua duo, merita prob-
bant, & dignitas eligentium. Hanc enim, ni fallor, partem
saniozem inuenies, tam episcopos, quam cardinales, diaconos,
sive

ANNO
 CHRISTI
 1139.

suæ presbyteros, & quorum maxime interest de electione summi pontificis, & quanti in eligendo iuxta scita patrum sufficiant. Quid & in consecratione? Nonne Ostiensem ad quem specialiter spectat habemus. Cum igitur & electus dignior, & electio sanior, & actio ordinabilior teneatur; qua isti ratione, imo qua contentione, contra ius & fas, & vota omnium bonorum, inuitæ & renitenti Dei ecclesiæ præficere alium, & illum deponere tentant. Et alibi, de Innocentio loquens: Merito illum, inquit, recipit ecclesia, cuius opinio clarior, & electio sanior inuenta est: nimirum eligentium numero vincens & merito. Hæc sanctus Bernardus. Petrus Leonis propinquorum viribus innixus, sancti Petri basilicam ceterasque Urbis ecclesias inuasit: & Innocentius pontifex una cum cardinalibus coactus ab Urbe discessit, & in Galliam se contulit: ubi a rege & ab episcopis ut verus pontifex recipitur, habetur, & colitur. Gallia regem est imitatus Henricus Angliæ rex, ac Lotharius Romanorum imperator electus cum episcopis, & optimatibus Teutonici regni. Neque in Gallia tantum aut Germania Innocentius legitimus pontifex habetur, sed etiam in Etruria, seu Campania, aliisque prope innumeris regionibus atque prouinciis, ut scribit sanctus Bernardus: Qui magnum Innocentio adiumentum attulit in hoc schismate confutando, tum apud imperatorem, tum apud reges, ob eximiam & doctrinæ & sanctitatis opinionem, atque ideo apud eos auctoritatem. Innocentius ex Gallia in Italiam reuersus Lotharii imperatoris viribus adiutus schismaticos repressit, & Petro Leone pseudopontifice mortuo, is, qui in eius locum a schismaticis suffectus fuerat Victoris nomine appellatus, pontificalibus vestibus depositis, ad pontificem se contulit. Iis temporibus non schismaticorum tantum factionibus Dei ecclesia perturbabatur, sed hæreticorum etiam nouis ac diuersis dogmatibus oppugnabatur. Petrus de Bruis hac tempestate exortus est; aduersus quem Petrus Cluniacensis disputans eius hæreses recenset. Et primum quidem: Negat, inquit, paruulos infra intelligibilem ætatem constitutos Christi baptismate posse saluari, nec alienam fidem posse illis prodesse qui sua uti non possunt. Deinde templorum vel ecclesiarum fabricam fieri non debere: factas insuper subrui oportere. Nec esse necessaria Christianis sacra loca ad adorandum. Tertio, Cruces sacras confringi præcipit & succendi: quia species illa vel instrumentum, quo Christus tam dire tortus,

Epist. 117.

Bernardus
 abbas vbi
 supra.

Epist. 116.

Bernardus
 abbas lib. 2.
 cap. 2. & 7.

Lib. 1. epist.
 1. & 2.

Concil. Tom. 27.

Q

tam crudeliter occisus est, non adoratione, non ueneratione, vel aliqua supplicatione digna est; sed ad ultionem tormentorum & mortis eius omni dedecore debonestanda, gladiis concidenda, ignibus succendenda est. Quarto, non solum ueritatem corporis & sanguinis Domini quotidie & assidue per sacramentum in ecclesia oblatum negat, sed omnino illud nihil esse, neque Deo offerri debere decernit. Quinto, sacrificia, oblationes, elemosynas, & reliqua bona pro defunctis fidelibus a uiuis fidelibus facta deridet, nec ea quempiam mortuorum vel in modico posse iuuare affirmat. Narrat etiam Petrus Cluniacensis iure hunc hæreticum concrematum: cum antea impius iste cruces dominicas in unum congestas concremauerit. Huius Petri de Bruis impias hæreses secuti sunt pene omnes qui post illum fuerunt hæretici: ut merito hæreticorum parens dici possit. Quin etiam Arnaldus de Brixia illius sectatus est errores. De quo hoc Otto Frisingensis scribit: Is a studio e Galliis in Italiam reuertens religiosum habitum, quo amplius decipere posset, induit: omnia lacerans, omnia rodens, nemini parcens; clericorum & episcoporum derogator, monachorum persecutor, laicis tantum adulans. Dicebat enim nec clericos proprietatem, nec episcopos regalia, nec monachos possessiones habentes, aliqua ratione posse saluari: cunctaque hæc principis esse, ab eiusque beneficentia in usum tantum laicorum cedere oportere. Præter hæc, de sacramento altaris, de baptismo paruulorum, non sane dicitur sensisse. Hæc Otto. Quare Innocentius pontifex, tum ad hæreses damnandas, tum ad schismaticos reprimendos, ac deprauatos mores corrigendos, prædecessorum sanctorum pontificum exempla secutus, uniuersale Romæ indixit Concilium: & conuocatis ex uniuersis Christiani orbis partibus patriarchis, archiepiscopis, & episcopis, & aliarum ecclesiarum prælatis, mille circiter conuenerunt, ut grauissimi illius temporis scriptores testantur: & in Lateranensi ecclesia illud celebrandum curauit. In quo hæretici damnantur, & inter ceteros Arnaldus de Brixia, qui tum in Vrbe degebat, Petri Leonis, aliorumque schismaticorum acta rescinduntur: & ad pristinam ecclesiasticam disciplinam restituendam aliqua statuuntur decreta. Inter quæ illud præcipuum. Quod, cum per id tempus sacerdotibus & clericis honor, quem par erat, non deferretur, sententiam excommunicationis tulit pontifex in eos qui violentas manus in clericos iniecerint. Prohibuit etiam

Lib. 1. de
gestis Fri-
derici im-
peratoris
cap. 12.

Otto Fri-
singensis lo-
co citato, &
lib. 7. hist.
cap. 13. Cen-
cius Came-
rarius, ab-
bas Vriper-
genfis, &
alii.
Guilielmus
Neubrigen-
fis lib. 1. cap.
10.

ANNO CHRISTI 1159. *militum torneamenta, in quibus cædes hominum & animarum pericula semper imminent. Quæ a posterioribus pontificibus & Conciliis & innouata & confirmata fuere.*

CANONES

CONCILII LATERANENSIS GENERALIS

AB INNOCENTIO PAPA II. CELEBRATI.

I.

STATVIMVS, si quis simoniace ordinatus fuerit, ab officio omnino cadat quod illicite vsurpauit.

II.

Si quis præbendam, vel prioratum, seu decanatum, aut honorem, vel promotionem aliquam ecclesiasticam, seu quodlibet sacramentum ecclesiasticum, vtpote chrisma, vel oleum sanctum, consecrationes altarium, vel ecclesiarum, interueniente execrabili ardore * auaritiæ per pecuniam acquisiuit, honore male acquisito careat; & emptor, atque venditor, & interuentor, nota infamiæ percellantur, & nec pro pastu, nec sub obtentu alicuius consuetudinis ante vel post a quoquam aliquid exigatur, vel ipse dare præsumat; quoniam simoniacum est: sed libere, & absque imminutione aliqua collata sibi dignitate atque beneficio perfruatur.

III.

A suis episcopis excommunicatos ab aliis suscipi modis omnibus prohibemus. Qui vero excommunicato, antequam ab eo qui eum excommunicauerit absoluator, scienter communicare præsumperit, pari sententiæ teneatur obnoxius.

Concil. Tom. 27.

Q ij

IV.

Præcipimus etiam quod tam episcopi quam clerici in statu mentis, in habitu corporis, Deo & hominibus placere studeant, & nec in superfluitate, scissura, aut colore vestium, nec in tonsura, inuentium, quorum forma & exemplum esse debent, offendant aspectum; sed potius quæ eos deceat sanctitatem præ se ferant. Quod si moniti ab episcopis emendari noluerint, ecclesiasticis careant beneficiis.

V.

Can. 21.

Illud autem, quod in sacro Calchedonenſi conſtitutum eſt Concilio, irrefragabiliter conſeruari præcipimus. Vt videlicet decedentium bona episcoporum a nullo omnino hominum diripiantur, sed ad opus ecclesiæ & successoris sui in libera economi & clericorum permaneant potestate. Cesset igitur de cetero illa detestabilis & sæua rapacitas. Si quis autem * a modo hoc attentare præſumpſerit, excommunicationi ſubiaceat. Qui vero morientium presbyterorum vel clericorum bona rauerint, ſimili ſententiæ ſubiiciantur.

VI.

Decernimus etiam vt ii, qui in ordine ſubdiaconatus, & ſupra, vxores duxerint, aut concubinas habuerint, officio atque eccleſiaſtico beneficio careant. Cum enim ipſi templum Dei, vaſa Domini, ſacrarium Spiritus ſancti debeant eſſe & dici, indignum eſt eos cubilibus & immunditiis deſeruire.

VII.

Ad hæc prædeceſſorum noſtrorum Gregorii

ANNO
CHRISTI
1139.ANNO
CHRISTI
1139.* æque
conuerti
& pro-
fici,
* peccat-
pium* aliquo
modo

ANNO
CHRISTI
1139.

* atque
conuerſi
& pro-
feſſi,
* præce-
ptum

ſeptimi, Urbani, & Paſchaliſ Romanorum pon-
tificum veſtigiis inhærentes præcipimus vt nullus
Miſſas eorum audiat quos vxores vel concubi-
nas habere cognouerit. Vt autem lex continentiaẽ,
& Deo placens munditia in eccleſiaſticis perſonis
& ſacris ordinibus dilatetur, ſtatuiſmus quatenus
epiſcopi, preſbyteri, diaconi, ſubdiaconi, regu-
lares, canonici, & monachi * atque conuerſi pro-
feſſi, qui ſanctum tranſgredientes * propoſitum
vxores ſibi copulare præſumpſerint, ſeparentur.
Huiuſmodi namque copulationem, quam contra
eccleſiaſticam regulam conſtat eſſe contractam,
matrimonium non eſſe cenſemus. Qui etiam ab-
inuicem ſeparati pro tantis exceſſibus condignam
pœnitentiam agant.

VIII.

Idiſſum quoque de ſanctimonialibus feminis,
ſi, quod abſit, nubere attentauerint, obſeruari de-
cernimus.

IX.

Praua autem conſuetudo, prout accepimus, &
deſteſtabilis inoleuit, quoniam monachi, & regu-
lares canonici, poſt ſuſceptum habitum & profes-
ſionem factam, ſpreta beatorum magiſtrorum Be-
nedicti & Auguſtini regula, leges temporales, &
medicinam gratia lucri temporalis addiſcunt. Aua-
ritiaẽ namque flammis accenſi ſe patronos cauſa-
rum faciunt: &, cum pſalmodia & hymnis vacare
debeant, glorioſaẽ vocis conſiſi munimine, allega-
tionum ſuarum varietate, iuſtum & iniuſtum, faſ
nefaſque confundunt. Atteſtantur vero imperiales

Q iij

constitutiones absurdum, imo & opprobrium esse clericis, si peritos se velint disceptationum esse forensium. Huiusmodi temeratores grauius ferendos apostolica auctoritate decernimus. Ipsi quoque, neglecta animarum cura, ordinis sui propositum nullatenus attendentes, pro detestanda pecunia sanitatem pollicentes, humanorum curatores se faciunt corporum. Cumque impudicus oculus impudici cordis sit nuntius, illa, de quibus loqui erubescit honestas, non debet religio pertractare. Vt ergo ordo monasticus & canonicus Deo placens in sancto proposito inuiolabiliter conseruetur, ne hoc ulterius præsumatur apostolica auctoritate interdiciamus. Episcopi autem, abbates, & priores tantæ enormitati consentientes, & non corrigentes, propriis honoribus spolientur, * & ab* vel ecclesiæ liminibus arceantur.

X.

Decimas ecclesiarum, quas in usu pietatis concessas esse canonica demonstrat auctoritas, a laicis possideri apostolica auctoritate prohibemus. Siue enim ab episcopis, vel regibus, vel quibuslibet personis eas acceperint, nisi ecclesiæ reddiderint, sciant se sacrilegii crimen committere, & periculum æternæ damnationis incurrere. Præcipimus etiam ut laici, qui ecclesias tenent, aut eas episcopis restituant, aut excommunicationi subiaceant. Innouamus autem & præcipimus, ut nullus in archidiaconum vel decanum, nisi diaconus vel presbyter, ordinetur: Archidiaconi vero, decani, vel præpositi, qui infra ordines prænominatos existunt, si

ANNO
CHRISTI
1139.ANNO
CHRISTI
1139.

ANNO
CHRISTI
1139.

inobedientes ordinari contempserint, honore suscepto priuentur. Prohibemus autem ne adolescentibus, vel infra sacros ordines constitutis, sed qui prudentia & merito vitæ clarescunt, prædicti concedantur honores. Præcipimus etiam ne conductitiis presbyteris ecclesiæ committantur, & vnaquæque ecclesia, cui facultas suppetit, proprium habeat sacerdotem.

XI.

Præcipimus etiam vt presbyteri, clerici, monachi, peregrini, & mercatores, & rustici euntes, & redeuntes, & in agricultura persistentes, & animalia cum quibus aratur, & femina portant ad agrum, & oues, omni tempore securi sint.

XII.

Treguam autem ab occasu solis in quarta feria vsque ad ortum solis in secunda feria, & ab aduentu Domini vsque ad octauas epiphaniæ, & a quinquagesima vsque ad octauam paschæ, ab omnibus inuiolabiliter obseruari præcipimus. Si quis autem treguam facere tentauerit, post tertiam commotionem, si non satisfecerit; episcopus suus in eum excommunicationis sententiam dicte, & scriptam episcopis vicinis annuntiet. Episcoporum autem nullus excommunicatum in communionem suscipiat, imo scripto susceptam sententiam quisque confirmet. Si quis autem hoc violare præsumserit, ordinis sui periculo subiacebit. Et quoniam funiculus triplex difficile rumpitur, præcipimus, vt episcopi ad solum Deum & salutem populi habentes respectum, omni tepiditate seposita, ad pa-

cem firmiter tenendam mutuam sibi consilium & auxilium præbeant, neque hoc alicuius amore aut odio prætermittant. Quod si quis in hoc Dei opere tepidus inuentus fuerit, damnum propriæ dignitatis incurrat.

XIII.

Porro detestabilem & probrosam diuinis & humanis legibus per scripturam in veteri & in nouo testamento abdicatam, Illam, inquam, insatiabilem feneratorum rapacitatem damnamus, & ab omni ecclesiastica consolatione sequestramus: præcipientes, vt nullus archiepiscopus, nullus episcopus, vel cuiuslibet ordinis abbas, seu quiuus in ordine & clero, nisi cum summa cautela vsurarios recipere præsumat, sed in tota vita infames habeantur: &, nisi resipuerint, Christiana sepultura priuentur.

XIV.

Detestabiles autem illas nundinas, vel ferias, in quibus milites ex condicito conuenire solent, & ad ostentationem virium suarum & audaciæ temerarie congregiuntur, vnde mortes hominum & animarum pericula sæpe proueniunt, omnino fieri interdiciamus. Quod si quis eorum ibidem mortuus fuerit, quamuis ei poscenti, pœnitentia & viaticum non negetur, ecclesiastica tamen careat sepultura.

XV.

Item placuit, vt si quis suadente diabolo huius sacrilegii reatum incurrit, quod in clericum vel monachum violentas manus iniecerit, anathematis vinculo

ANNO
CHRISTI
1199.

vinculo subiaceat, & nullus episcoporum illum præsumat absoluere, nisi mortis urgente periculo, donec apostolico conspectui præsentetur, & eius mandatum suscipiat. Præcipimus etiam, vt in eos, qui ad ecclesiam vel cœmeterium confugerint, nullus omnino manum mittere audeat. Quod si fecerit, excommunicetur.

XVI.

Indubitatum est, quoniam honores ecclesiastici sanguinis non sunt, sed meriti, & ecclesia Dei non hereditario iure aliquem, neque secundum carnem successorem expectat, sed ad sua regimina, & officiorum suorum dispensationes, honestas, sapientes, & religiosas personas exposcit. Propterea auctoritate prohibemus apostolica, ne quis ecclesias, præbendas, præposituras, capellanas, aut aliqua ecclesiastica officia, hereditario iure valeat vindicare, aut expostulare præsumat. Quod si quis improbus, aut ambitionis reus attentare præsumperit, debita pœna mulctabitur, & postulatis carebit.

XVII.

Sane coniunctiones consanguineorum omnino fieri prohibemus, huiusmodi namque incestum, qui fere, stimulante humani generis inimico, in vsum versus est, sanctorum patrum instituta, & sacrosancta Dei detestatur ecclesia; leges etiam sæculi de tali contubernio natos infames pronuntiant, & ab hereditate repellunt.

XVIII.

Pessimam siquidem, & depopulatricem, & hor-

Concil. Tom. 27.

R

rendam incendiorem malitiam auctoritate Dei, & beatorum apostolorum Petri & Pauli omnino detestamur, & interdicimus: hæc etenim pestis, & hostilis vastitas omnes alias deprædationes exuperat. Quæ quantum populo Dei sit damnosa, quantumque detrimentum animabus & corporibus inferat, nullus ignorat. Assurgendum est igitur, & omni modo laborandum, ut tanta clades, tantaque pernicietas pro salute populi eradicetur, & extirpetur. Si quis igitur post huius nostræ prohibitionis promulgationem malo studio, siue pro odio, siue pro vindicta ignem apposuerit, vel apponi fecerit, aut appositoribus consilium vel auxilium scienter tribuerit, excommunicetur. Et si mortuus fuerit incendiarius, Christianorum careat sepultura. Nec absoluat nisi prius, damno cui intulit secundum facultatem suam refarcito, iuret se ulterius ignem non appositurum. Pœnitentia autem videtur, ut Hierosolymis aut in Hispania in seruitio Dei per annum integrum permaneat.

XIX.

Si quis autem archiepiscopus, vel episcopus hoc relaxauerit, damnum restituat, & per annum ab officio episcopali absteineat.

XX.

Sane regibus & principibus facultatem faciendæ iustitiæ, consultis archiepiscopis & episcopis, non negamus.

XXI.

Presbyterorum filios a sacri altaris ministeriis

ANNO CHRISTI 1139. remouendos decernimus; nisi aut in cœnobiis aut in canonicis religiose fuerint conuersati.

XXII.

Sane quia inter cetera vnum est quod sanctam maxime perturbat ecclesiam, falsa videlicet pœnitentia, confratres nostros & presbyteros admonemus, ne falsis pœnitentiis laicorum animas decipi, & in infernum pertrahi patiantur. Falsam autem pœnitentiam esse constat, cum spretis pluribus, de vno solo pœnitentia agitur, aut cum sic agitur de vno, vt non discedatur ab alio. Vnde scriptum est: *Qui totam legem obseruauerit, offendit autem in vno, factus est omnium reus*; scilicet quantum ad vitam æternam. sicut enim, si peccatis esset omnibus inuolutus, ita si in vno tantum maneat, æternæ vitæ ianuam non intrabit. Falsa etiam fit pœnitentia, cum pœnitens ab officio vel curiali vel negotiali non recedit, quod sine peccato agi nulla ratione præualet, aut si odium in corde gestetur, aut si offenso cuiuslibet non satisfiat, aut si offendenti offensus non indulgeat, aut si arma quis contra iustitiam gerat.

XXIII.

* religio-
nis Eos autem qui * religiositatis speciem simulant
Domini corporis & sanguinis sacramentum, baptisma puerorum, sacerdotium, & ceteros ecclesiasticos ordines, & legitimarum damnant fœdera nuptiarum, tamquam hæreticos ab ecclesia Dei
* ceteras pellimus, & damnamus, & per potestates * exteras
coerceri præcipimus. Defensores quoque ipsorum eiusdem damnationis vinculo innodamus.

Concil. Tom. 27.

R ij

XXIV.

Illud quoque adiicientes præcipimus, vt pro chrismatis, olei sacri & sepulturæ acceptione nullum venditionis precium exigatur.

XXV.

Si quis præposituras, præbendas, vel alia ecclesiastica beneficia de manu laici acceperit, indigne suscepto careat beneficio. Iuxta namque decreta sanctorum patrum, laici, quamuis religiosi sint, nullam tamen habent disponendi de ecclesiasticis facultatibus potestatem.

XXVI.

Ad hæc perniciosam & detestabilem consuetudinem quarumdam mulierum, quæ licet neque secundum regulam beati Benedicti, neque Basilii, aut Augustini viuant, sanctimoniales tamen vulgo censerì desiderant, aboleri decernimus. Cum enim iuxta regulam degentes in cœnobiis, tam in ecclesia quam in refectorio atque dormitorio communiter esse debeant, propria sibi ædificant receptacula, & priuata domicilia, in quibus sub hospitalitatis velamine passim hospites & minus religiosos, contra sacros Canones & bonos mores suscipere nullatenus erubescunt. Quia ergo omnis qui male agit odit lucem, ac per hoc ipsæ absconditæ in iniustorum tabernaculo opinantur se posse latere oculos Iudicis cuncta cernentis: hoc tam inhonestum detestandumque flagitium, ne vltius fiat, omnimodis prohibemus, & sub pœna anathematis interdicimus.

XXVII.

Simili modo prohibemus, ne sanctimonialia simul cum canonicis vel monachis in ecclesia in vno choro conueniant ad psallendum.

XXVIII.

Obeuntibus sane episcopis, quoniam vltra tres menses vacare ecclesias prohibent patrum sanctiones, sub anathemate interdicimus, ne canonici de sede episcopali ab electione episcoporum excludant religiosos viros, sed eorum consilio honesta & idonea persona in episcopum eligatur. Quod si exclusis eisdem religiosis electio fuerit celebrata, quod absque eorum assensu & conuenientia factum fuerit irritum habeatur & vacuum.

XXIX.

Artem autem illam mortiferam & Deo odibilem ballistariorum & sagittariorum aduersus Christianos & catholicos exerceri de cetero sub anathemate prohibemus.

XXX.

Ad hæc ordinationes factas a Petro Leonis & aliis schismaticis & hæreticis euacuamus, & irritas esse censemus.

EPISTOLA
INNOCENTII PAPÆ II.

Innocentius episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus Samsoni Rhemensi, Henrico Senonensi archiepiscopis, & carissimo in Christo filio Bernardo Claræuallis abbati, salutem & apostolicam benedictionem.

PER præsentia scripta fraternitati vestræ mandamus, quatenus Petrum Abailardum & Arnaldum de Brixia peruerfi dogmatis fabricatores, & catholicæ fidei impu-

R. iij

gnatores in religiosis locis, vbi vobis melius visum fuerit, separatim faciatis includi, & libros erroris eorum, vbi- que reperti fuerint, igne comburi. Data Laterani xv. Kalendas Augusti: Transcripta ista nolite ostendere cuiquam, donec ipsæ literæ in Parisiacensi colloquio, quod prope est, præsentatæ fuerint ipsis archiepiscopis.

ANNO
CHRISTI
1139.

I N

CONCILIVM LATERANENSE II.
OECVMENICVM SIVE VNIVERSALE X.
approbatum, mille circiter patrum, pro iure cleri contra Anacletum & Victorem antipapas eorumque fautores celebratum, anno Domini MCXXXIX. tempore Innocentii papæ II. & Conradi regis Germaniæ,

N O T A.

Tempus,
causa & a-
cta Conci-
lii.

^a Concilium.] De tempore, causa actisque Concilii, & de numero episcoporum, qui huic Concilio plenario & œcumenico interfuerunt, Urspergensis in chronico ista habet quæ sequuntur: *Anno Domini 1139. qui est primus Conradi regis, Innocentius papa, facta plenaria Synodo, ut quidam dicunt fere mille episcoporum, mediante quadragesima totam partem Leonis (pseudopontificem Petrum Leonis filium intelligit) condemnauit cum ordinatione illius.* Eadem iisdem fere verbis Otto Frisingensis huius temporis scriptor celeberrimus refert libro 7. cap. 23. *Proxima media quadragesima Synodus maxima circiter mille episcoporum, presidente Romæ summo pontifice Innocentio, celebratur, ibique, post multa salutifera decreta promulgata, schismatici, qui parti Petri Leonis fauerant, damnantur.* Hæc Otto Frisingensis. Quibus de causis pontifex hanc Synodum œcumenicam, cui ipse præfedit, congregatam voluerit, intelliges ex iis quæ supra in vita Innocentii commemorauimus. Quod ad diem spectat, in scripto chronico Beneuentano hæc de eiusdem Concilii certa die: *Hoc anno præfatus apostolicus Innocentius, octauo die intrante mensis Aprilis, Romæ Synodum celebravit. Ad cuius sacri Conuentus præsentiam archiepiscopi, episcopi, & abbates innumeri conuenerunt: ibique inter cetera, quæ Spiritu sancto mediante statuta sunt, vinculis excommunicationis alligauit regem Rogerium prædictus apostolicus Innocentius in præsentia omnium catholicorum virorum qui conuenerunt, & omnes eius sequaces.*

Ex Canonibus huius Concilii, ex Vaticana bibliotheca iam recens editis, Gratianus in suum decretum intulit. Secundum, i. quæst. 3. cap. Si quis præbendam. Quartum, 21. quæst. 4. cap. Præcipimus. Quintum, 12. quæst. 2. cap. Illud. Sextum, dist. 28. Can. Decernimus. Septimum & octauum, 27. quæst. i. cap. Ut lex. Decimi, §. i. 16.

ANNO CHRISTI 1139. quæst. 7. cap. Decimas. Eiusdem decimi §. Secundum, dist. 60. cap. Innouamus, §. Tertium & vltimum, 21. quæst. 2. cap. Præcipimus. Duodecimum, dist. 90. cap. Præcipimus. Item extra, cap. 1. de treuga & pace. Decimumquintum, 17. quæst. 4. cap. Si quis suadente. Decimumsextum, 8. quæst. 1. cap. Apostolica. Decimumseptimum, 35. quæst. 2. & 3. cap. Coniunctiones consanguineorum. Decimumoctauum, decimumnonum, & vigesimum, 23. quæst. 8. cap. Pessimam. Vigesimalprimum, dist. 56. cap. Presbyterorum. Vigesimal sextum, & septimum, 18. quæst. 2. cap. Perniciosam. Vigesimal octauum, dist. 63. can. Obeuntibus.

In hoc eodem magno, imo maximo Concilio Lateranensi, inter alia delata est accusatio aduersus Arnaldum de Brixia recentem hæreticum, discipulum Petri Abailardi. De Arnaldo siue Arnaldo vel Arnolpho (ita varie nominatus reperitur) hæc habet Otto Frisingensis sui temporis rerum gestarum scriptor: *Accessit ad huius seditionis facinoris argumentum, quod Arnolphus quidam Brixienfis, de quo supra dictum est, sub typo religionis, & vt euangelicis verbis vtar, sub ouina pelle lupum gerens, Vrbe ingressus, ad factionem istam, nempe vt reuocaret antiquum senatum, cui & summam rerum committeret, rudis populi animis præmolli dogmate ad animositatem accensis, innumeram post se duxit, imo seduxit multitudinem. Arnaldus iste ex Italia ciuitate Brixia oriundus, eiusdemque ecclesie clericus, ac tantum lector ordinatus, Petrum Abailardum olim præceptorem habuerat: vir quidem nature non hebetis, plus tamen verborum profluuium quam sententiarum pondere copiosus, singularitatis amator, nouitatis cupidus, cuiusmodi hominum ingenia ad fabricandas hæreses schismatumque perturbaciones sunt prona. Is a studio e Gallis in Italiam reuertens, religiosum habitum, quo amplius decipere posset, induit, omnia lacerans, omnia rodens, nemini parcens: clericorum ac episcoporum derogator, monachorum persecutor, laicis tantum adulans. Dicebat enim nec clericos proprietatem, nec episcopos regalia, nec monachos possessiones habentes aliqua ratione posse saluari: cunctaque hæc principis esse, ab eiusque beneficentia in vsum tantum laicorum cedere oportere. Præter hæc de sacramento altaris & baptismo paruulorum non sane dicitur sensisse. His aliisque modis, quos longum est enumerare, dum Brixiensem ecclesiam perturbaret, laicisque terra illius, prurientes erga clerum aures habentibus, ecclesiasticas malitiose exponeret paginas, in magno Concilio Roma sub Innocentio habito ab episcopo ciuitatis illius, virisque religiosis accusatur. Romanus ergo pontifex, ne perniciosum dogma ad plures serperet, imponendum viro silentium decernit: sicque factum est. Ita homo ille de Italia fugiens ad transalpina se contulit, ibique in opido Alemania Turego officium doctoris assumens, perniciosum dogma aliquot diebus seminauit, &c. Subiicit de rebus ab eo gestis sub Eugenio post obitum Innocentii, cum Romam se contulit. Porro non inanem Arnaldi prædicationem fuisse Romanis, sed renouasse senatum, & aduersus propinquos Tiburtinos prælia coepisse, inferius suo loco dicitur.*

Otto Frisingensis de rebus gestis Friderici imperatoris lib. 2. cap. 20.

* Arnaldus

du

Ligur. de
gestis Fri-
derici I.
lib. 3.Sed haud ingratum erit Guntherum Ligurinum versibus ita ca-
nentem audire, huius temporis scriptorem eximum:ANNO
CHRISTI
1139.ANNO
CHRISTI
1139.

Cuius origo mali, tanteque voraginis auctor
 Extitit * Arnoldus, quem Brixia protulit ortu
 Pestifero, tenui nutriuit Gallia sumptu,
 Edocuitque diu: tandem natalibus oris
 Redditus, assumpta sapientis fronte, diserto
 Fallebat sermone rudes, clerumque procaci
 Insectans odio, monachorum acerrimus hostis,
 Plebis adulator, gaudens popularibus auris,
 Pontifices, ipsumque graui corrodere lingua
 Audebat papam, scelerataque dogmata vulgo
 Diffundens, variis implebat vocibus aures.
 Nil proprium cleri, fundos & praedia nullo
 Iure sequi monachos, nulli fiscalia iura
 Pontificum, nulli cura popularis honorem
 Abbatum, sacras referens concedere leges.

* Arnal-
dus.

Omnia principibus terrenis subdita, tantum
 Committenda viris popularibus atque regenda:
 Illis primitias, & qua deuotio plebis
 Offerat, & decimas castos in corporis vsus,
 Non ad luxuriam, siue oblectamina carnis
 Concedens: mollesque cibos, cultusque nitorem,
 Illicitosque toros, lasciuaque gaudia cleri,
 Pontificum fastus, abbatum denique laxos
 Damnabat penitus mores, monachosque superbos.
 Veraque multa quidem, nisi tempora nostra fideles
 Respuerent monitus, falsis admixta monebat,
 Et, fateor, pulcrum fallendi nouerat artem;
 Veris falsa probans, quia tantum falsa loquendo
 Fallere nemo potest: veri sub imagine falsum
 Influit, & furtim deceptas occupat aures.
 Articulos etiam fidei certumque tenorem
 Non satis exacta stolidus pietate fouebat,
 Impia mellifluis admiscens toxica verbis.
 Ille suam recors in clerum pontificemque,
 Atque alias plures adeo commouerat vrbes,
 Vt iam ludibrio sacer extremoque pudori
 Clerus haberetur. Quod adhuc, ni fallor, in illa
 Gente nocet, multumque sacro detruncat honori.

Mox in Concilio Roma damnatus ab illo
 Praesule, qui numeros vetitum contingere nostros
 Nomen ab innocua ducit laudabile vita,
 Territus, & misera confusus imagine culpe,
 Fugit ab vrbe sua, transalpiniisque receptus,
 Qua sibi vicinas Alemannia suspicit Alpes,
 Nomen ab Alpino ducens (vt fama) Lemanno,

Nobile

ANNO
CHRISTI
1139.

*Nobile Turegum, doctoris nomine falso
Infedit, totamque breui sub tempore terram
Perfidus impure sedauit dogmatis aura.
Vnde venenato dudum corrupta sapore,
Et nimium falsi doctrina vatis inherens,
Seruat adhuc vna gustum gens illa paterna.*

CONCILIVM VVINTONIENSE I.
PRO IMMVNITATE ECCLESIASTICA,
contra regem Stephanum, qui castella ecclesie inua-
ferat, & episcopos nonnullos carceribus mancipauerat,
celebratum anno Domini MCXXXIX. tempore
Innocentii papae secundi.

NOTA.

* *Concilium.*] *Causam Concilii Vvilielmus Malmesburiensis lib. 2. historiae nouellae his verbis describit: Anno dominica incarnationis 1139. venenum malitiae diu in animo Stephani regis nutritum, tandem erupit in publicum. Serebantur in Anglia rumores, iam iamque venturum e Normannia comitem Robertum cum sorore. Qua spe cum multi a rege non solum animo, sed & facto deficerent, ipse iniurias suas multorum dispendiis sarciebat. Plures etiam pro sola suspitione diuersarum contra se partium in curia sua contra decus regum captos, & ad redditionem castellorum, & ad quascumque voluit conditiones abduxit. Erant tunc duo in Anglia episcopi potentissimi Rogerius Salesberiensis, & nepos eius ex fratre Alexander Lincolnensis. Alexander ad tutamen, ut dicebat, & dignitatem episcopii, castellum de Neuwverche construxerat. Rogerius, qui adificiorum constructione magnanimum se videri vellet, plura apud Scireburnam, & apud Diuisas multum terrarum edificiis amplexus, turratas moles erexerat. Apud Malmesberiam in ipso caemeterio ab ecclesia principali vix iactu lapidis castellum inchoauerat. Castellum Salesberiae, quod regii iuris proprium esset ab Henrico rege impetratum, muro cinctum, custodia sua attraxerat. His moti quidam potentes laici, qui se a clericis & opum congerie & municipiorum magnitudine superatum iri dolerent, cacum intra pectus vulnus alebant inuidiae. Itaque conceptas querimonias regi effundunt, episcopos oblitos ordinis in castellis edificandis insanire, nulli dubium esse debere quin hac ad perniciem regis fierent omnia, dum illi statim ut venisset imperatrix cum traditione castellorum dominæ occurrerent, paternorum scilicet beneficiorum memoria inducti. Praeueniendos ergo citius, & ad deditionem munitionis arctandos, alioquin regem seram penitentiam acturum, cum in potestate hostium videret, quae si saperet sibi apponere potuisset. Hac optimates sapius. Ille, quamuis eis nimio esset fauore obnoxius, aliquam diu auribus suis blandientes dissimulauit audire, molliens dilationis amaritudinem, vel religionis in episcopis*

Causa &
acta Con-
cili.

Concil. Tom. 27.

S